

De familiebank

JENNIFER FLUITMAN-MARINUSSEN &
MARTIJN VAN VALBURCH

DE
**FAMILIE
BANK**

klaar voor de notaris deel 5

EPN[®]

Vereniging van Estate Planners in het Notariaat

oprecht

consumentenbond

Eveneens verschenen in deze reeks:

1. Het levenstestament
2. Samenwonen
3. De rol van de executeur
4. Mijn vermogen en de AWBZ

1^e druk, mei 2015

© 2015, Consumentenbond, Den Haag en EPN
Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden
Inlichtingen Consumentenbond

Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met de Vereniging van Estate Planners in het Notariaat (EPN)

Auteurs: Jennifer Fluitman-Marinussen (toegevoegd notaris en estate planner te Westland) en Martijn van Valburch (kandidaat-notaris en estate planner te Utrecht)

Eindredactie: Georgie Dom (Consumentenbond)

Inhoudelijke eindredactie: Aniel Autar (redacteur EPN, notaris te Rotterdam)

Grafische verzorging: Puur Publishers

Tekeningen: Ad Oskam

Foto omslag: iStockphoto

ISBN 978 90 5951 2948

NUR 822

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden veelevoudig en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden. Hoewel de gegevens in dit boek met grote zorgvuldigheid zijn bijeengebracht, aanvaarden noch de uitgever noch de auteurs enige aansprakelijkheid voor eventuele (zet)fouten of onvolledigheden. De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen; degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Inhoud

Voorwoord	9	
Inleiding	11	
1	Wat is een familiebank?	13
1.1	Voor wie?	15
1.2	Waarvoor?	16
1.3	Waarom?	17
1.4	Scheve ogen	18
2	Geld lenen van de familiebank	21
2.1	Verantwoord (uit)lenen	23
2.1a	Eigen verantwoordelijkheid	23
2.1b	Gedragscode hypothecaire financieringen	24
2.1c	Rekening houden met toekomstige situaties bij de schuldenaar	25
2.1d	Rekening houden met de behoeften van de schuldeisers	26
2.2	Zakelijk voordeel ouders: alternatief voor spaarrekening	26
2.3	Zakelijke voordelen voor het kind	27
2.3a	Rente komt misschien ooit terug	27
2.3b	Gunstige voorwaarden: geen incassokosten bij late betaling	27
2.4	Voordeel voor ouders én kind: de win-win-lening	27
2.5	Rente	28
2.5a	Wanneer een lage rente?	29
2.5b	Welke rente is zakelijk?	30
2.5c	Rente betalen	31
2.5d	De lening is niet direct opeisbaar	31
2.5e	De lening is direct opeisbaar	33

3	Wat er nog meer bij een lening komt kijken	35
3.1	Geldlening en de inkomstenbelasting	37
3.1a	De schuldeiser heeft een vordering: altijd in box 3	37
3.1b	De schuldenaar heeft een schuld: in box 3 of in box 1	37
3.2	Hypotheekrenteaf trek	38
3.2a	Voorwaarden	39
3.2b	Gevolgen betalingsachterstand	40
3.2c	Herfinancieren bestaande lening	40
3.2d	Herfinancieren van een restschuld	41
3.3	Geld uitlenen aan een ondernemer	41
3.3a	Aan wie uitlenen?	42
3.3b	Geen fiscaal voordeel meer bij tante Agaath-lening	42
3.4	Geld uitlenen aan een kind met een partner	42
3.4a	Gemeenschap van goederen	43
3.4b	Uitlenen aan kind, of aan kind én partner?	44
3.4c	Kind en partner gaan uit elkaar	44
3.4d	Fiscale partners of niet?	46
3.5	Wat moet u regelen?	47
3.5a	Aflossen	48
3.5b	Opeisbaarheid	49
3.5c	Zekerheden	49
3.5d	Onderhands of notarieel?	49
3.5e	Wel of geen hypotheek vestigen?	51
3.5f	Wel of geen levensverzekering verlangen?	52
3.5g	Nationale Hypotheek Garantie	53
3.6	Geld lenen vanuit de bv	54
3.6a	Geld (per ongeluk) schenken vanuit de bv	55
4	Schenken binnen de familie	57
4.1	Schenkbelasting	59
4.1a	Tarieven	59
4.1b	Vrijstellingen	60
4.2	Manieren om te schenken	65
4.2a	Schenken in contanten	65
4.2b	Kwijtschelden op geldlening	66
4.2c	Schenken op papier	67
4.3	Schenken onder voorwaarden	69

4.3a	Uitsluitingsclausule	69
4.3b	Bewind	72
4.4	Schenken en de bijleenregeling	73
4.5	Schenken als onderdeel van estate planning	73
4.5a	Testament	74
5	Als het mis gaat...	75
5.1	Kind en partner gaan uit elkaar	77
5.1a	Na schenken	77
5.1b	Na lenen	77
5.2	Kind komt in financiële moeilijkheden	78
5.2a	Na schenken	78
5.2b	Na lenen	79
5.3	Kind overlijdt	79
5.3a	Na schenken	79
5.3b	Na lenen	80
5.4	Waardedaling woning	81
5.4a	Lening kan niet geheel worden afgelost	81
5.5	U heeft zelf geld nodig	82
5.5a	Eigenwoningschuld ouders	82
5.5b	Zorgkosten en schenking	82
5.5c	Zorgkosten en lening	83
5.6	Overlijden ouder(s)	83
5.6a	Na schenken	83
5.6b	Na lenen	84
6	Andere vormen van financiering	87
6.1	Crowdfunding	89
6.2	'(Even) meetekenen' (persoonlijke zekerheidsrechten)	89
6.3	Derdenhypotheek	91
6.3a	Geld lenen om uit te lenen	92

Voorwoord

Dit is het vijfde boekje uit de serie *Klaar voor de notaris*. Na de goede kritieken op de vorige uitgaven is nu opnieuw gekozen voor een onderwerp dat actueel is en zal blijven.

Het gemak waarmee je vroeger geld van de bank of een andere financiële instelling kon lenen, behoort sinds de crisis tot het verleden. Steeds meer wordt daarom een beroep gedaan op ouders, andere familieleden of vrienden. De populaire term hiervoor is 'de familiebank'. Maar het ter beschikking stellen van vermogen aan anderen is niet altijd zonder risico's en soms zijn er betere alternatieven om hetzelfde of een gunstiger resultaat te bereiken.

In dit boekje treft u een mooi overzicht aan van de manieren waarop u anderen kunt helpen. Uiteraard wordt er daarbij stilgestaan hoe u dit goed regelt en de fiscale consequenties. Ook leest u over een moderne manier van financiering: *crowdfunding*.

De titels die in deze serie verschijnen, zijn het resultaat van samenwerking tussen de Consumentenbond en de EPN, de Vereniging van Estate Planners in het Notariaat (EPN). Om de aansluiting op de notariële praktijk te waarborgen, zijn de auteurs van de boekjes uit deze serie afkomstig uit die praktijk.

Achter in dit boekje vindt u meer informatie over de Consumentenbond en de EPN.

Aniel Autar

Redacteur EPN en initiatiefnemer van deze serie

Den Haag, mei 2015

Inleiding

De laatste jaren zijn banken steeds terughoudender geworden met het uitlenen van geld. Daardoor zijn alternatieve financieringsvormen, zoals geld lenen bij familieleden en crowdfunding, steeds populairder geworden. Daar komt bij dat als gevolg van dalende rentes en het onzekere economische klimaat een spaarrekening of beleggingsdepot niet langer de vanzelfsprekende plaats is om overtollige middelen te stallen. Geld uitlenen of schenken aan de kinderen of aan andere familieleden kan dan een mooi alternatief zijn.

In dit vijfde boekje in de serie *Klaar voor de notaris* wordt met name ingegaan op geld lenen of schenken binnen de familie. Zowel de civiel- als fiscaalrechtelijke gevolgen komen aan bod.

Daarnaast staan de auteurs stil bij de niet-juridische aspecten. Want juist bij transacties binnen de familie is het zaak om problemen en discussies te voorkómen. Dat begint met het bespreken van zaken waar soms een taboe op rust; mensen geven nu eenmaal niet graag inzicht in hun inkomens- en vermogenspositie.

Toch is dit 'verwachtingsmanagement' juist binnen de familie heel belangrijk: door zaken vooraf te bespreken en helder op papier te zetten, weten beide partijen waar ze aan toe zijn. Het dwingt bovendien om kritisch na te denken over de wensen en mogelijkheden van schuldeiser en schuldenaar. Dat partijen hierover zelf nadenken is bij de familiebank extra van belang, omdat er geen professional van de bank tussen zit die kritische vragen over de haalbaarheid stelt en op de risico's wijst.

Hoofdstuk 1 beschrijft in het kort wat een familiebank precies is, voor wie zij bedoeld kan zijn en voor welke doeleinden.

Hoofdstuk 2 gaat over de voordelen van een geldlening van ouders aan hun kind, zowel voor de ouders als het kind. Ook de hoogte van de rente komt hier aan bod.

In hoofdstuk 3 krijgen andere belangrijke aspecten van een lening de aandacht, zoals de fiscale gevolgen (denk aan de hypotheekrenteaftrek), maar ook wat je allemaal moet regelen.

Hoofdstuk 4 gaat over schenken: welke manieren zijn er om te schenken, hoe zit het met de schenkbelasting en welke voorwaarden kun je aan een schenking verbinden?

En wat gebeurt er bij ingrijpende veranderingen in de situatie van de schuldeiser/schenker of de schuldenaar/begiftigde? Denk aan een scheiding van het kind, wat als het kind in financiële moeilijkheden belandt of overlijdt, of als de ouders het geld zelf nodig hebben. Daarover gaat hoofdstuk 5.

In hoofdstuk 6 tot slot krijgen andere vormen van financieringshulp aandacht, namelijk crowdfunding, 'meetekenen' en een derdenhypotheek.

De auteurs menen dat de familiebank een waardevolle aanvulling kan zijn op de traditionele bank, mits van tevoren goed wordt stilgestaan bij een aantal zaken. Dit boekje helpt u daarbij. Ze hopen dat deze informatie eraan bijdraagt dat deze alternatieve financieringsvorm zich op een positieve manier verder zal ontwikkelen.

01

WAT IS EEN FAMILIEBANK?

Originele naam, 'familiebank', maar wat is het precies? En voor wie is het handig?

GOEDEMIDDAG...
DIT IS EEN
FAMILIEBANK-
OVERVAL...

JA, JA... FAMILIE...

...KUNT U ZICH
LEGITIMEREN?

‘De familiebank’ is een alternatieve financieringsvorm. Het belangrijkste verschil met een traditionele bank is dat het primaire doel van de geldverstrekker niet is om winst te maken, maar om de schuldenaar te helpen. Liefst op een manier die voor beide partijen voordelen biedt.

Over het algemeen zal het daarbij gaan om geldleningen tussen familieleden, maar het kan net zo goed een geldlening van of aan een vriend of bekende zijn. Of om een geldlening van of aan een vennootschap waarvan een familielid, vriend of bekende directeur-groot aandeelhouder (DGA) is, zoals een personal holding of een stamrecht-bv. In dat opzicht is de term ‘familiebank’ dus eigenlijk iets te beperkt.

In de praktijk komt de situatie dat ouders geld uitlenen aan hun kinderen het meest voor. Omdat het kind doorgaans ook erfgenaam van de ouders is – en het uitgeleende geld uiteindelijk dus toch ooit (geheel of gedeeltelijk) bij het kind terecht zal komen – wordt de geldlening vaak gecombineerd met een geleidelijke overheveling van vermogen via een schenking in de vorm van een kwijtschelding.

Waar een traditionele bank de geldlening tot op de laatste cent terugbetaald wil zien, met rente, kan de familiebank er dus juist op gericht zijn om de vordering van de schuldeiser(s) op de schuldenaar langzaam te laten verdwijnen.

In dit boekje leest u daarom uitgebreid over de mogelijkheden om de geldlening te combineren met kwijtscheldingen en andere vormen van vermogensoverheveling. De familiebank zal in bepaalde gevallen een mooi instrument voor *estate planning* blijken te zijn.

1.1 Voor wie?

De familiebank wordt vaak opgezet tussen ouders en kinderen, maar kan ook in andere situaties worden gebruikt. Voor elke situatie gelden specifieke aandachtspunten; zowel praktisch, civielrechtelijk als fiscaal. Met name voor transacties tussen familieleden gelden soms speciale fiscale regels om belastingontwijking te voorkomen. Het is dus belangrijk om steeds na te gaan of de (familie)relatie tussen de schuldeiser en schuldenaar bijzondere gevolgen heeft. Zo is er bij een geldlening voor de eigen woning (‘eigenwoningschuld’) tussen mensen die fiscale partners van elkaar zijn, geen recht op hypotheekrenteaftrek.